

EEN SLANG DIE ZIJN STAART KAN AFWERPEN?

Door: Ton Steehouder, Theresiaplein 24, 5041 BJ Tilburg.

Inhoud: Inleiding - Is dat even schrikken - Een verklaring? - Literatuur.

* * *

INLEIDING

Zandslangen (*Psammophis subtaeniatus*) zijn vaak lastige dieren. Zeker is dat het geval als er gevoerd moet worden. De dieren liggen eigenlijk altijd in de startblokken, zodat 'een beetje normaal voeren' er nooit bij is. De truc is, dat je rustig en onopvallend met enkele muizen aan komt lopen, rustig de ruit openschuift, de muizen met een snelle beweging het terrarium in kiepert en als de wiedeweerga de ruit weer dichtschuift. Vaak lukt dat laatste maar net, omdat er minstens één slang met een noodgang op je af komt stuiven. Ze zijn zo fel op voer, dat je niet eens het terrarium kunt schoonmaken of met een lepel een ongerechtigheid kunt wegscheppen. Vaak bijten ze met kracht in het uiteinde van het lange pincet of in de lepel die als hulpmiddel worden gebruikt.

Terug naar de het terrarium ingeworpen muizen. Onmiddellijk na het inwerpen begint een felle jacht, waarbij de slangen duidelijk reageren op elkaars jachtgedrag. Als één van de dieren een muis ontdekt, schiet zij erop af en grijpt hem met grote kracht in de nek of de rug vast. Vervolgens wordt (als het om een prooi gaat die eventueel gevaar kan opleveren) het voorlijf van de slang strak om de muis gewikkeld.

Andere zandslangen reageren zoals gezegd op het jachtgedrag van hun medebewoners en zullen vooral de neiging hebben dezelfde muis te grijpen. Daarbij komt het regelmatig tot felle gevechten, waarbij de ene slang de andere bij de kop heeft, of de beide slangen elk een kant van de muis vast hebben. Ernstige beschadigingen levert dit overigens zelden op, al vloeit er wel eens wat bloed.

IS DAT EVEN SCHRIKKEN

Op 30 september 1991 rond het middaguur voerde ik twee zandslangen, nakweekmannen van ongeveer 80 cm lengte, die zich samen in één terrarium bevinden. Toen ik de muizen in het terrarium gezet had, begon het gewone jagen, maar deze keer gebeurde er iets vreemds: de ene slang greep de andere halverwege het lijf, en terwijl ik dit opmerkte (het gebeurde allemaal heel vlug) zag ik opeens iets anders: er zwiepte iets kleins heen en weer op de grond. In eerste instantie dacht ik even aan een muizestaart (die lengte en dikte had het), maar bij nadere beschouwing bleek het het staarteinde van het grootste mannetje te zijn dat afgebroken was en heen en weer zwiepte, precies zoals een afgeworpen hagedissestaart doet. Gedurende enkele minuten bleef het afgeworpen eindje zwiepen. Toen ik het later met een lange pincet weghaalde (de slangen waren toch druk bezig met onderling knokken), bewoog het bij aanraking nog steeds, en dat duurde wel een minuut of tien, zij het steeds zwakker.

Bij meting bleek het stukje 75 mm lang te zijn. De wond had bij de vroegere eigenaar nauwelijks gebloed, en het dier leek amper onder de indruk.

EEN VERKLARING?

Geen idee. Het is verleidelijk meteen aan de meest interessante verklaring te denken: een afwerptruc zoals ook bij hagedissen voorkomt, samenhangend met de onderlinge 'ruzie'.

Aan de andere kant: het kan ook gewoon toeval zijn, dat het stukje is afgeslagen door de grote kracht waarmee het dier met de staart heeft gezwiept. Voor deze laatste (helaas minder interessante) verklaring pleit, dat ik staartafwerpen bij deze slangen nog nooit heb waargenomen (ook niet bij andere trouwens), terwijl ik toch al heel wat ruzies heb meegemaakt. Ik kan me ook niet herinneren er in de literatuur met zoveel woorden wat over gelezen te hebben.

Wel zegt Branch (1988, pag. 70) dat zandslangen (in het algemeen) als ze bij de staart worden vastgepakt, wild gaan draaien, zodat de staart afbreekt. Hierna merkt hij op dat de staartpunt kan regenereren, zodat tellingen van het aantal onderstaartschubben vaak niet kloppen. Dit vermogen tot regenereren van de staartpunt zou verband kunnen houden met een neiging tot afwerpen van de staart in noodgevallen. Opvallend is ook dat Branch opmerkt, dat afgebroken staarten bij sommige zandslangsoorten normaler zijn dan bij andere. Hij noemt dan een percentage van 63% bij *Psammophis biseriatus* tegenover 8% bij *Psammophis crucifer*.

LITERATUUR

Bill Branch's Field Guide to the Snakes and Other Reptiles of Southern Africa. London 1988. New Holland (Publishers) Ltd.